

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIATIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COEA.

CUPRINSUL:

	Pag.
Teatrul nostru	760
Delasântioana: Scrisori către țărani	761
Mihail Sadoveanu: Istoria unei pălării	764
Săteanul: Arături de toamnă	768
„ Plantarea pomilor	768
Statute	769
Știri	771

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament. Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an 4 cor.

Pe jumătate de an 2 „

Pe trei luni 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărănimea — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuros articole cu povește economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

ȚARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“

Abonamentul: Pe un an 4 cor. Pe o jumătate de an 2 „ Pe trei luni 1 „ Pentru România 6 Lei	REDACTOR: OCTAVIAN GOGA	Redacția și administrația: Sibiu (Nagyszeben) Str. morii, 6.
---	--	--

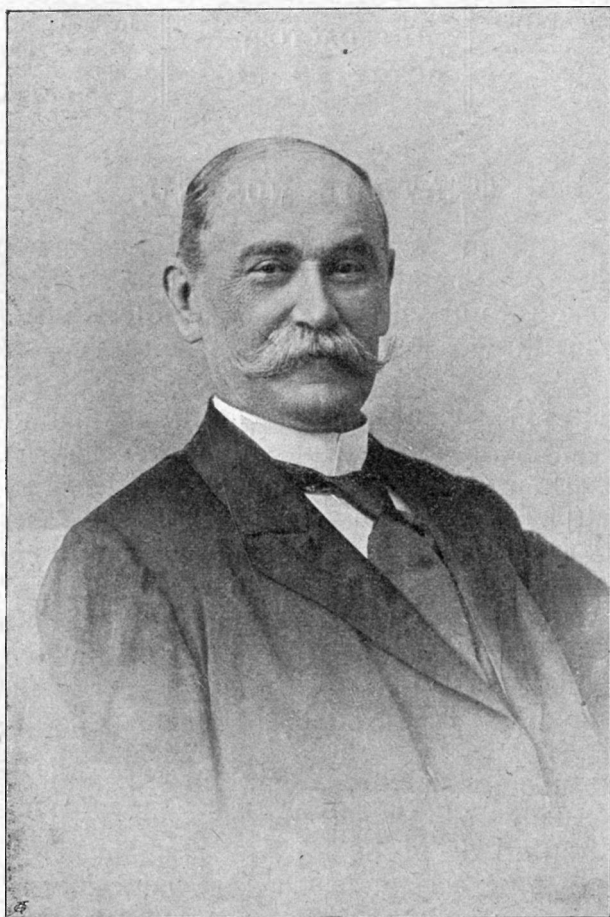
TEATRUL NOSTRU.

Zilele trecute s'a ținut în orașelul Cohalm adunarea Societății menite a înființa teatrul românesc în această țară. Conducătorul acesteia, care a pornit începuturile grele, muncitorul zelos Iosif Vulcan nu mai este între cei vii.

Înainte cu zeci de ani s'a pornit această mișcare. Iosif Vulcan, care redactă pe atunci revista «Familia» și-a dat seama de marea însemnătate culturală ce poate avea teatrul. Trupele lui Matei Milo sau Pascali cutrerând orașelele ardelenene erau întovărășite de cea mai caldă însuflețire. Să ne închipuim ce cutremur sufletesc trezeau acele piese cari înfățișau pe dorobanți înfruntând moartea la zidurile Plevnei! Ce undă de glume, ce rîs sănătos mișcă pe privitori în fața hazliei «Chirițe în voiaj!» Pe urma acestor înfățișeri rămăneau multe sădite în suflete. Se trezeă fiorul dragostii de neam, se ridică biruitoare mândria în om. Avântul dorobanțului câștigă un înțeles tainic și răscoleă îndrăzneala sufletelor. Rămăneau frânturi de vorbe înțelepte, rămăneau glume și povești pe urma acestui teatru care aducea cu sine o limbă românească frumoasă și curgătoare ca un cântec.

Înțelegând puterea tainică a acestor lucruri I. Vulcan s'a socotit să înceapă și dânsul înfiriparea unui asemenea teatru. S'a străduit mult harnicul scriitor pentru a se apropia de ținta ce-și pusese. Avea să lupte și aici cu toate greutățile ce se pun în calea tuturor începuturilor la noi. Aceiaș nepricepere, aceeaș socoteală întârziată, aceleași codiri și mai presus de toate acea judecată ne-

norocită a cărei cinste nu se poate ridica decât până la înălțimea stomacului. Cu toate aceste scriind zeci de ani, umblând în dreapta, cuvântând în stânga, povățuind la adunări și însuflețind între pahare a adunat ban de ban. Cu cât a crescut numărul știutorilor de

† Iosif Vulcan.

carte a început să se destrame încetinel și neînțelegerea veche și s'au înmulțit oamenii jertfitori. Adunările acestea au ajuns tot mai cercetate și cu vremea au devenit adevărate sărbători culturale. Tot mai mulți s'au încălzit de gândul înființării unui teatru și tot mai mult s'a sporit numărul banilor adunați.

Nu e apropiată încă împlinirea gândului care a povățuit o viață întreagă pe răposatul președinte al acestei societăți. Nici nu e lămurit încă felul împlinirii, care la urma urmei se poate poticni și de vre-o poruncă venită de sus... Dar și cu rezultatele de până astăzi se pot îndeplini multe lucruri bune. Se pot alege și sprigini an de an tineri cari să se pregătească pentru teatru. Se pot încuraja autorii pieselor bune și îndeosebi se pot câștiga bunii noștri scriitori pentru traducerea pieselor străine de înaltă valoare.

Averea societății e ajunsă la o sumă destul de mare. În anul 1906 a fost de 385 mii 816 cor. Această sumă crește încet deoarece numărul membrilor abia se urcă până la 500.

Deocamdată lucrul cel mai însemnat e să îndemnăm oamenii noștri pentru spriginirea teatrului. Încurând va începe din nou să călătorească din oraș în oraș artistul nostru *Zaharie Bârsan*, săvârșind aceiaș muncă ai cărei apostoli au fost odinioară Matei Milo și Pascali. Să mergem să-l ascultăm în nădejdea, că se apropie vremea, când vom putea să ne închinăm frumosului și noi între pereții, ai căror cărămizi vor fi înjghebate din obolul nostru de popor sărac și năcăjit, dar cu credință în viitor.

SCRISORI CĂTRA ȚĂRANI.

IX.

Bade Șofroane!

Nu știu cum mi-se pare, când îți scriu, dar par'că moiu condeiu 'n inimă și cu tășniturele din ea, aștern pe hârtie durerile unui neam obidit care n'are tovarăș în lumea asta decât obida muncii, care n'are alte nădejdi decât să lase de moștenire urmașilor aceeaș povară, aceeaș obidă, aceeaș vieată stoarsă și suptă de toate relele pământului. Că ori-unde ți-ai aruncă săgețile gândului, vezi un rău, ori-unde ai înclină să-ți odihnești svâcniturele creerului, sai ca mușcat d'o viperă.

Și dacă n'am fi noi de vină la aceste rele par'că tot ar mai fi, căci cel puțin ai aveă asupra cui să-ți verși paraponul, dar răul ăl mai mare, peste toate relele, este că tot noi suntem de vină... Și când vezi așa ceva ți-se strânge inima și par'cai vrea să-ți ștângi lumina minții și să te pomenești, dup'un vis dulce, în neființă.

La rădăcina neamului nostru rod o grămadă de viermi: neștiința de carte, nerânduiala în cele economice, depărtarea de la traiul simplu și cocoțarea către risipă, apoi mîntea noastră ușor crezătoare, apoi aplecarea spre tărăială, apoi firea noastră iute și neastămpărată, apoi lipsa de școli, apoi lăncezala când îi vorba să ne luăm și noi după alții la un lucru bun, apoi graba cu care dăm năvală la cele rele: la vrășmașie, la fătărnicie, răzbunare, la încăpăținare; că noi lăsăm să treacă carul altuia peste grumazii noștri, dar nu iertăm vecinului să ne dea o învățătură, cu toate că noi singuri știm bine că nu ne putem învăța.

Vezi, bade Șofroane, cine se gîndește la toate astea, cine le vede cu ochii minții toate astea, cine le simte cu coardele inimii toate astea, acela trebuie să se cutremure în toată firea sa și să 'nece într'un oftat lung și amar, că'n inima lui se face-o prăpastie adîncă și creierul lui fierbe ca oala la foc.

Și te 'nt ebi bine mă omule, oare pătăniile zilnice, nu sunt ele o școală destul de mare, ca să ne mai lăsăm de ce-i rău? Oare nu stă 'n capul fiecărui om atîta grăunte de mîntea ca să nu se bage de bună voie cu capul la năcaz? Oare, dacă nu știm carte, nu-i vieața cu toate ale ei bune și rele, o carte deschisă, din care poate învăța binele și răul?

O fi!

Dar „noi așa ne-am pomenit din moși strămoși“... și.... „cum a trăit tata și moșu om trăi și noi!“

Îi iarnă! Bordeiușca stă 'ngropată 'n zăpadă; d'abea răzbești să faci o potecă pînă la vecinu, de sus fulgii picură mereu și-s instelați încît în bătaia seninului ți-se par că-s boabe de argint.

În curte mai stă o grădă joară de lemne, în ogradă mai sunt ceva ogrinji pentru cele două vituțe, dar coșaru-i gol! Cel din urmă sac îi dus la moară.

În cuptor pâlăie un foc atrăgător, în jurul lui cinci copii stau rotă și învață colindele, că-i Crăciunu la ușe.

La masă, badea George stă răzimat cu capu 'ntre mâni și-i dus pe gînduri, de par'că nici nu știe ce se petrece în juru lui.

Un tropot în tindă, ca de scuturat de zăpadă, și ușa deschizându-se, lelea Rachila intră în casă cu răvaru de lapte, gol...

— Joiana, a 'ntecat, George, nu mai dă lapte!

Copiii sar în jurul ei. — Lapte mamă, și eu vreau lapte de la Joiana! și cel mai mic fără s'aștepte răspuns răpește răvaru din mîna mă-si, și vîzându-l gol, o rupe într'un plîns

sfășietor. — Eu vreau lapte, mamă, eu vreau lapte dela Joiana că Vinereana n'are lapte!...

Și badea George s'adâncește tot mai mult în gânduri. „De ce-am muncit eu toată vara?... Rodul a fost bun, și tot să nu m'ajung!“ Și-și face socoteala 'n cap: „trei saci i-am dat lui Burăh camătă și un sac din datorie, is patru, cinci saci i-am vândut de-am plătit camăta la bancă, trei saci i-am vândut de-am plătit darea, două care de fân le-am dat arândașului, unul datoria și unul camăta și tot socotind așa în cap, par'că simte sudori răci pe frunte și sare ca mușcat:

— Iar trebuie să 'mprumutăm!

Lelea Rachila nu suflă o vorbă, recunoște ea bine amăreala de care-i cuprinsă inima bărbatului său.

Și badea George 'și pune căciula 'n cap și pleacă....

...Pleacă să-și vândă rodul din vara viitoare, cu o dobândă îngrozitoare... ferdelă pentru ferdelă, sac pentru sac, car pentru car....

•

Iată, bade Șofroane, încă un rău care ne roade:

Că dacă ai apucat odată pe mâna *uzurarilor* (cămătarilor) și de mai ești ceva dator la bancă pentru vr'o falcă de moșie apoi ti vai și-amar, c'apuci de mânci cu datoria dintr'un blid, dar ea mănăcă cu două linguri pe când dta numai cu una.

Feriți-vă dar de uzurari ca de mama focului, că ei sunt cei mai răi dușmani ai săteanului.

Nu se află 'n lume lipitoare mai urită ca uzurarul, nu să află 'n lume dobitoc mai lacom ca el, nu poți da de fiară mai sălbatică ca uzurarul, când te-a ajuns păcatele să nu mai poți purta camăta, că el ti în stare să te scoată din bunul dtale cu copii, în puterea iernii.

Împrumutați dela bancă de cu vreme o sumuliță, cât gândiți că v'ar ajunge ca să treceți peste iarnă, dacă cumva-i rodul slab în vr'un an, vindeți un vitel, un purcel sau orice aveți pe lângă casă și vă faceți năcazul că dă Dzeu la anul rod mai bun și le faceți la loc, — dar la uzurar să nu vă băgați slugi, că ei nu vă cer împrumutul, fără camăta, dar cu camăta ce i-o plătiți în toată vara, îi plătiți de zece-ori împrumutul și tot datori rămâneți. Și de se potrivește să dea Dzeu încă un an rău, trebuie să faceți împrumut peste împrumut, că el vă dă bucurios! Și așa după câteva ierni rele, ați rămas pe drumuri.

Feriți-vă, încă odată zic, de uzurari ca de ciură, că de nu, și anul roditor va fi neroditor! . . . că va rodi pentru el nu pentru Dvoastră.

Atâta trudă, atâta sudoare, cu care-i stropită glia de veacuri framântată de brațele noastre, s'o lăsăm oare și pe mai departe să ne-o mănecă uzurarul? Nici până aci să nu fi ajuns judecata minții noastre?

Căci dacă-i așa, pentru noi nu mai rodese spice, nu mai răsar flori; partea noastră-i munca, pământul, brusturii și mărăcinile. . . .

*

Gândesc, bade Șofroane, că ai priceput răspunsul meu despre uzurari, și de nu li pricepe dintr'odată, frământăți capul să-l pricepi, căci anume ți l-am scris așa în papainoage, ca să-ți bați puțin capul cu el și așa să ți-se vâre mai bine 'n minte.

Cât pentru mine, zdrobit de osteneală, de munca zilnică, amărit de amăreala așternută pe hârtie, simt cum pleoapele ochilor mi se închid și trupul mă trage spre odihnă.

Doamne, de-aș visă un vis frumos, un vis care să-mi întărească nădejțile, care să-mi întărească inima, care să mă facă să cred și pe mai departe în trăinicia neamului meu, atât de plin de duh și-atât de mâncat de rele.

Noapte bună, bade Șofroane, noapte bună!

Delasântioana.

ISTORIA UNEI PĂLĂRII.

În începutul liniștit de toamnă, revăd Hârăul și Cotnarii. Am mai fost pe aici, cunosc și vechile pivniți domnești, unde se zice că s'a găsit vin bătrân de sute de ani, numai în cămașa lui, lângă doagele căzute ale antalelor; cunosc și locul curților vechi ale Mariei Rareș și baia domnească, pe lângă care se aruncă acum gunoarele târgului și rătăcesc găinile și porcii mahalalelor. Iată, aproape de ruina băii, ruina unei biserici vechi. Primăria a început s'o reclădească; numai turnul dela poartă cade, se năruie zi cu zi năpădit de bălării. Văd iarăș uliți strâmte și murdare, câteva uliți curate și tăcute, apoi drumul drept printre dealuri mari odată bogate în vii, care duce la Cotnari.

Acolo, la Cotnari, am fost de mult la culesul viilor, pe când încă nu dăduse molima floxerii. Eram într'o cărută de țară cu doi cai, cu clopot. La deal caii suiau la pas și clopotul sună încet, iar eu priveam cu ochii uimiți împrejurimile. Prin Costești prin Băiceni, în Cotnari, eșeau oameni cu cofăele pline de must. Am gustat și eu odată. Omul de pe capră, știu că sorbea îndelung și oftă după aceia greu, răcorit. Iar când am ajuns la Cotnari,

rădea, spunea o mulțime de palavre și făcea el singur un haz nemaipomenit.

Imi aduc aminte că am văzut pe acolo numai oameni veseli. Ardea într'o seară un foc mare și culegătorii de vii se strânseseră în jur. Coceau porumb pe lângă jar, mâncau și beau must din cofăele. Un Țigan cântă dintr'o scripcă repede-repede, țăriit, și altul, printre limbile roșii ale focului, jucă, sărea în sus de un stat de om și se pălea cu călcăiele în josul șalelor.

Acuma și târgul Hârlăului mi-s'a părut sărac și mort, și satul Cotnari l-am văzut cum este un sat de oameni năcăjiți, care se luptă din greu cu pământul și cu nevoi tot mai vrășmașe. Ș'acolo, în Cotnari, am aflat o întâmplare, un năcaz pe care l-a încercat un biet Român, unul Costache Dinu. Pe sătean l-am văzut: un om mic de stat, cu fruntea încrețită, cu obrazul ars de vânturi, cu ochii plini de negura năcazului. Istoria mi-a spus-o un om cum se cade din Hârlău; ș'am văzut dovezile faptelor în dosarele judecătoriai comunale. Iar întâmplarea nu-i una: sunt multe, multe, care seamănă cu aceasta ca două picături de apă, sunt prea multe, din nenorocire.

In Hârlău este un om care se bucură de destulă cinste în târgul lui și pe care îl cheamă Strul Cuten. Acest Strul Cuten ține crăsmă, o crăsmă pe care o laudă oricine pentru vinăturile sale; se mai indeletnicește și cu cămătăria și cu cumpărarea și vânzarea grânelor. E și om cu cap: stă în țara românească și e supus rus, pentruca nu cumva odraslele sale să facă armata în țara în care locuiesc și se hrănesc.

Iată că într'o Duminecă, primăvara, într'o zi caldă plină de soare, intră în crășma domnului Strul Cuten Românul nostru din Cotnari, ca să soarbă un păhar de beutură. Se pune la masă, soarbe odată și-și dă căciula pe ceafă; mai soarbe odată și-și dă căciula pe ochi: aveă o căciulă mare și frumoasă de-a mai mare dragul, prea mare și prea călduroasă însă pentru începutul acela de primăvară. Dnul Strul Cuten bagă de seamă lucrul acesta și se gândește la o mică afacere.

Intră în vorbă cu gospodarul:

„Bade Costache, da de ce porți căciula pe vremea asta?

— Apoi dă, jupâne, ce să port altceva, dacă n'am pălărie?

— N'ai pălărie? Ce zici? Cum se poate? Dacă n'ai, de ce nu-ți cumperi?

— Cu ce să-mi cumpăr dacă n'am parale?

— Parale, bade Costache? Ce vorbești? Dumneata nu ești parale?

Dacă vrei dumneata, poți să ai parale; îți pot da eu...

— Bine jupâne. să-mi dai, — și îți le-oiu plăti cinstit. Acum însă n'o să pot. Dacă vrei, apoi să mă aștepti până la toamnă...

— Cum nu, bade Costache? Te aștept. Se poate să nu te aștept tocmai pe dumneata?*

Din vorbă în vorbă, cad oamenii la învoială. Negustorul împrumută săteanului cinci lei; Costache Dinu făgăduiește să-i dea la toamnă. În schimb, o miertă de porumb.

S'au înțeles, Românul a luat banii și a plecat. Și-a luat o pălărie pe care a dat trei lei și optzeci de bani. După ce ese din prăvălie, se întâlnește cu doi prietini. A cumpărat omul o pălărie: trebuie să-i dea aldămaș. Bun, hai înapoi, să bea aldămașul la domnul Strul.

Intră la domnul Strul, cer o jumătate de oca de rachiu și cinstesc.

Cum vorbeau mai înfierbântați și cum Dinu se uită cu mândrie la pălăria lui, iată și jupăzul.

„Al bade Costache, ți-ai luat pălărie și beai și aldămaș... Să-ți fie de bine, dar mie nu mi-se cuvine aldămaș?”

— Cum nu? ce aldămaș, domnule Strul?

— Ce aldămaș? dobânda! Trebuie să-mi dai dobândă la banii mei...

Ce dobândă, jupâne? Nu-ți dau pentru cinci lei o miertă de păpușoiu? Nu-i destulă dobânda asta?

— Așa? O miertă? Acela-i dreptul meu. Așa puteam să ții banii la ladă. Eu cu ce trăesc? Dobânda e dreptul meu.

— Bine, jupâne, dacă zici dumneata...

— Apoi da, negustorul are dreptate, zic, cinstind, cei doi tovarăși.

— Bun, zice badea Dinu, dacă ziceți și voi... Atunci să-ți dau domnule Strulea și dobândă!

— Atunci ne-am înțeles: dobânda se știe..."

Se știe în adevăr: procentul obicinuit e de cinci bani la franc pe săptămână. Pentru un leu, douăzeci de bani pe lună. Pentru cinci lei un leu pe lună. Până la toamnă, pentru opt luni de zile, opt lei dobândă la cinci lei. — Deci Românul avea să plătească toamna — în anul 1904 — o miertă de porumb și opt lei.

Toamna vine; porumb nu s'a făcut. Strul Cuten chemă pe sătean la socoteală.

„Vină să ne socotim, bade Costache... Parcă eu îți cer să-mi plătești? Eu vreau numai să ne socotim..."

La socoteală, domnul Cuten își apără astfel interesele sale:

„Bade Costache, azi păpușoiul e scump, costă douăzeci și patru de lei miertă. . . Așa-i ori nu?”

— Așa-i, jupâne!

— Va să zică, dacă mi-ai fi dat o miertă de păpușoiu, cum eră vorba, eu luam pe ea douăzeci și patru de lei. Așa-i?

— Așa.

— Bun. Noi la anul avem să cumpărăm, dacă dă Dumnezeu, păpușoiul cu opt lei miertă. Pentru datoria dumnitale de douăzeci și patru de lei, dumneata a-i să-mi dai la anul trei mierțe... Trei mierțe câte opt lei, face tocmai douăzeci și patru de lei. Așa-i ori nu?

— Da, jupâne, cam așa-i... Să deă Dumnezeu să ajungem cu bine la anu; și să deă Dumnezeu să se facă roadă...“

Trece un an de zile. În toamna următoare iar secetă. Omul numai la plătit datoriile nu s-a gândea. Dar domnul Strul nu mai putea aștepta. Se hotări să deă în judecată pe Român.

Românul îi datorește trei mierțe de porumb. Trei mierțe de porumb, pe vremea aceea, prețuiau șazeci și doi de lei, câte douăzeci și patru de lei mierța. — Ca să nu umble prin judecăți și ca să nu cheltuiască mult, domnul Strul face plângerea la judecătoria comunală — care judecă până la cincizeci de lei — și dă în judecată pe Costache Dinu pentru două mierțe de porumb sau patruzeci și opt de lei.

La judecată se întâmplă ca unul din jurați să fie tocmai unul din tovarășii aldămașului pălăriei. El a fost la învoeală și el știe că badea Costache are să deă bani negustorului. Judecata hotărăște deci ca negustorul să-și ia dreptul său, condamnă pe Costache să deă cele două mierțe de porumb, sau patruzeci și opt de lei, plus cinci lei cheltuieli de judecată, ceea ce face cincizeci și trei de lei.

Trece termenul de *apel*, o lună de zile. Domnul Strul Cuten ia hotărîrea definitivă și o investește cu *formula executorie*. Apoi pune hârtia în buzunar și așteaptă.

Costache Dinu însă e dator și la *credit* cu 120 de lei.

Strul Cuten scoate în vânzare singura păreche de boi a Românului. Boii se vând cu 163 de lei. Creditul își ia partea: 120 de lei. Domnul Cuten ia restul de 43 de lei și Costache Dinu îi mai rămâne dator cu 10 lei.

Săracul badea Dinu, și a indesat în cap pălăria cea veche și s'a pus să facă pe degete socoteala de ce a dat și de ce mai are să deă.

De când s'a împrumutat, a plătit dobândă, câte un leu pe lună la cinci. În cele opt luni a plătit opt lei. Pe urmă n'a mai plătit până ce a pierdut boii. Dar acum are altă datorie, de zece lei, — la care dobânda iar sporește. Pentru pălăria lui pleoștită, pe care ș'o indeasă pe ochi, a plătit așa: opt lei, plus patruzeci și trei din vânzarea boilor, — și cu zece lei ce mai are a da, în total șazeci și unul de lei.

A găsit socoteala. Pălăria îl costă 61 de lei! Și dac'a vrea Dumnezeu și dreptățile lumii, — poate vor sporii și ceștealaltii 10 lei de datorie!

Când am aflat întâmplarea aceasta, nu m'am mai gândit să cercetez frumusețile locurilor. Năcazurile oamenilor au de multeori mai multă măreție decât un deal prăpăstios. Rămâi înmărmurit în fața lor și nici nu-ți vine a crede.

(Din „*Albina*“).

Mihail Sadoveanu.

ARĂTURI DE TOAMNĂ.

Când zicem arături de toamnă nu înțelegem arăturile ce se fac pentru sămănăturile de toamnă; ci acelea cari se fac toamna târziu sau pe la începutul iernii pentru sămănăturile de primăvară.

Arăturile de toamnă se fac totdeauna adânci. Peste iarnă pământul se mărunțește și îmbunătățește prin înghet și ger; iar primăvara pentru sămănat ajunge și numai o arătură mai pe deasupra.

Pentru plantele de săpat, cum sunt cucuruzul, napii și altele se ară de obicei mai adânc decât pentru cereale. De aceea e bine ca pentru astfel de plante să se facă totdeauna arături adânci de toamna.

Obiceiul de a se face astfel de arături este prea puțin răspândit în poporul nostru, și urmarea e că fără de lucrarea aceasta de toamna plantele adesea nu isbutesc pe deplin.

Din contră arăturile de toamna nu numai că suplinesc în oarecare măsură chiar și gunoiul, dar sunt folositoare plantelor atât în anii ploioși cât și în cei secetoși.

Arăturile adânci și mai ales cele de toamna dau puteri nouă, întineresc pământul și-l fac să dea cu mult mai multe și mai bune bucate ca în trecut.

De aceea, iubiți plugari, faceți arături adânci de toamna, și veți adăuga mult, foarte mult, la sporirea agoniseli voastre.

PLANTAREA POMILOR.

La noi plantarea pomilor se face de obicei primăvara, — deși s'a dovedit indeajuns, că cel mai potrivit timp pentru plantare este toamna târziu, în Noemvrie. Pomii plantați acum se prind mai sigur și dau mai bine încă în anul prim.

Cele mai de căpetenie reguli pentru plantarea pomilor sunt următoarele:

Groapa trebuie făcută destul de largă și adâncă: cel puțin de un metru lată și 80 cm. adâncă. În fiecare groapă să se pună numai pământ bun, strămutând în altă parte pământul scos din partea de câtră fundul gropii.

Groapa se umple cam $\frac{3}{4}$ parte cu pământ bun, apoi se pune pomul în mijloc și se așează printre rădăcini și peste ele pământ cât se poate mai bun și mai bine mărunțit. Se îndesă apoi pământul deasupra rădăcinilor și se toarnă apă din destul. După aceasta se umple groapa de tot cu pământ, așa că la suprafață să aibă o ridicătură, căreia i-se dă formă de blid în jurul pomului. Pomul trebuie să stea drept, să nu fie mai afară sau mai înlăuntru de cum a fost în locul cel vechiu; totuș e bine dacă el se așează mai adânc cu 3—4 cm. de cât a fost mai înainte.

Cerință de căpetenie este ca fiecare pom să fie plantat în loc bun, să fie bine udată și în anul prim să aibă umezeală neîntrerupt. În lunile de vară mai ales pomii trebuie udați din greu. Pomilor să li-se pună câte un par ca sprijin contra vânturilor și ca să-i țină în poziție dreaptă. Toate rădăcinile vătămate să fie tăiate la vârf cu un cuțit ager.

Coroana se va curăți numai în primăvară.

Pentru pomii cari se vor planta la primăvară e bine să se facă gropile din toamnă.

Săteanul.

STATUTE

pentru grănarul cultului gr.-cat. din Doștat.

(Sfârșit).

VI. Modalitatea împrumutării dela grănar.

§. 13. Dela grănar se vor împărtași cu împrumuturi pe lângă anumite % ce se vor satori pentru acel an, de către comitet: 1. numai membrii grănarului; 2. nemembrilor așa l-se poate vota împrumut, dacă se înscriu ca membri ordinari, obligându-se a plăti taxa în 5 ori 10 ani decursivi.

§. 14. Împrumutul se acordă numai pe lângă garanție cu chizeș plătitor.

§. 15. Tot insul care dorește a se împrumuta dela grănar se va instința la prezident, spunându-și cantitatea împrumutului și numindu-și și caventul.

§. 16. Prezidentul din timp în timp convocă comitetul spre a delibera asupra cererilor de împrumut; acesta va acorda ori respinge cererea, nefiind obligat a-și motiva eventuala respingere.

La tot cazul acordarea va fi condiționată dela prescrierile §-ilor 13, 14, 15.

§. 17. Manipulantul în conțelegere cu controlorul primind asemnarea în scris dată de prezident despre votarea prin comitet a împrumutului, vor măsura competentului bucatele și-și vor induce în ziuarul lor împrumutul, iar scrisorile prezidentului le vor păstra ca document pentru socoteli.

§. 18. La cas dacă împrumutătorul va cere să 'i-se facă contractul de împrumutare de către prezident, acela este obligat a-l scrie pentru taxa de 20 bani (10 cr.)

§. 19. Bucatele împrumutate, — respective prețul lor satorit prin comitet, — va fi a se replăti la terminul fixat fără nici o provocare. Eventuala neplătire se va executa prin autistia comunală, premergând procedura sumarie.

Cel improcesuat își va perde dreptul de a mai putea imprumută.

§. 20. Quantul imprumutului nu poate fi mai mare ca prețul à 10 ferdele, ori mai mic ca prețul à 2 ferdele pentru un contract.

§. 21. Cu banii încasați pentru bucatele vândute pe termin, comitetul se va îngriji ca în tot anul până la finea lunii Ianuarie a fiecărui an să cumpere cu prețul de zi alte bucate.

§. 22. Bucatele din grânar nu se pot preface în bani, pentru a fi manipulați, fără deliberarea adunării generale, convocată anume spre acest scop, când aflându-se mai proventuoasă vinderea bucatelor poate dispune comitetului să o facă, însă numai așa, ca $\frac{1}{3}$ parte a statului activ, să rămână spre manipulare în natură.

§. 23. Capitalul câștigat din vinderea bucatelor se va depune pe lângă dobândă sigură sub numirea de „fondul cultului gr.-cat din Doștat” la cassa centrală arhidiecezană din Blaj spre mai departe administrare.

§. 24. Membrii comitetului poartă oficiul gratuit. Adunarea generală însă le poate votă oarecare remunerare pentru osteneți.

§. 25. Socotelile anuale după aprobare din partea adunării generale sunt a se subșterne în două exemplare, alăturând protocol despre publicarea aceloră dimpreună cu toate documentele prin oficiul protopopesec Ven. exactorat arhidiecezan spre supra-revisuire.

§. 26. Taxa exactorală arhidiecezană se va plăti din venitele fondului pentru suprarevisuirea socotelilor „fondului grânarului” conform prescrieilor statutelor exactoratului arhidiecezan.

§. 27. Subvențiuni din venitele fondului pentru plata învățătorului, nici la un cas nu se vor putea votă, înainte de a fi ajuns venitul curat anual al fondului la cel puțin $\frac{1}{2}$ parte a salarului satorit pe an pentru învățătorul ordinar. Dar și atunci din venitul întreg $\frac{1}{3}$ totdeauna se va capitaliză.

§. 28. Presentele statute speciale pentru administrarea fondului „Grânarului” nu deroagă nimic prescrieilor statutelor arhidiecezane gr.-cat. de Alba-Iulia—Făgăraș votate în 1898, pentru administrarea averilor bisericesti școlare.

§. 29. Modificarea statutelor prezente se va putea face numai cu o majoritate absolută de voturi a membrilor întruniți în adunarea generală, convocată exclusiv spre acest scop, care schimbare va trebui să obțină în tot cazul aprobarea Ven. consistor metropolitan.

§. 30. La caz de a se desființă fondul grânarului din ori-ce cauze neprevăzute, capitalul ori interesele aceluia nici la un caz nu se vor întrebuiță spre alt scop, decât pentru acoperirea salarului docental din Doștat, până când școala va purtă caracter gr.-cat. și limba de propunere va fi cea română.

§. 31. Prezentele statute vor fi obligatoare pentru toți membrii subscriși la alăturatul proces în data ce vor fi aprobate de către Ven. consistor metropolitan din Blaj.

Doștat, 21 Martie 1899.

N. N. prez. (L. S.)

N. N.	} curatori și repre-	
N. N.		zentanți ai popo-
N. N.		rului.

Nr. 1597/1899.

Se aproabă cu observarea la §-ul 6, că parohul locului numai cu aprobarea consistorului arhiepiscopesc poate fi lipsit de postul de prezident al comitetului chemat a administra „Grânarul“.

Blaj, din ședința consistorială ținută în 1 Aprilie 1899.

(L. S.) Victor, Metropolit m. p.

ȘTIRI.

În 15 Noemvrie s'a desbătut înaintea curții cu jurați din Cluj procesul colaboratorului nostru Dr. Ioan Lupaș, profesor la seminarul „Andreian“ din Sibiiu, intentat pentru publicarea articolului „*Toate plugurile umblă*“ în numărul 14 al revistei noastre. Procurorul a găsit agitație împotriva „tagmei proprietarilor“. Dl Lupaș a fost condamnat de curtea cu jurați la *3 luni închisoare de stat și 200 cor*. S'a înaintat apel.

Semne bune în părțile Hârtibaciului. Abia sunt câțiva ani de când în părțile Hârtibaciului nu eră nici o mișcare vestitoare de mai bine. De când s'a stabilit în Fofeldea dl *N. P. Petrescu* despărț. „*Agnita*“ al Asociațiunii face frumoase progrese, numărul membrilor Asociațiunii crește, se țin *prelegeri* și se înființează *biblioteci populare* în comune.

Iar de când s'a așezat ca protopop în Agnita dl *Ioachim Muntean* biserica, școala și trebile culturale și economice au în dânsul un conducător priceput și devotat. Prin conducerea și mijlocirea d-lui Muntean s'a cumpărat casă tractuală în Agnita, s'a înființat acolo banca „*Frăția*“ și o *reuniune a femeilor din tract* pusă sub ocrotirea bisericii.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din arhiepiscopie ținută în Blaj, a hotărît, între altele, să facă pași de lipsă la Consistor pentru întregirea în timpul cel mai scurt a salariilor în înțelesul legii; a premiat 3 teme puse la concurs: 1. *Lucrarea*

inv. *Octavian Pop* din Vad cu titlul „Școala în serviciul economiei și industriei” cu K 60.—; 2. Lucrarea inv. *Isidor Dopp* din Mediaș cu titlul „Cum s’ar putea prevedea școlarii săraci cu cărțile și rechizitele necesare, eventual și cu vestminte” cu K 50.—; 3. Și tot inv. *Dopp* a fost premiat de asemenea cu un premiu de K 50.— pentru lucrarea: „Cum și-ar putea cantorii-învățătorii noștri îmbunătăți starea lor materială prin lucrarea rațională a pământului socotit în salar?”

Despărțământul Sibiiu al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș” își va țineă adunarea de toamnă la 3 Decembrie st. n. a. c. în localul școlii gr.-cat. din Sibiiu. Este dorit ca învățătorimea să fie încurajată cu astfel de prilejuri prin participarea cât mai număroasă a oamenilor noștri de bine.

„*Solidaritatea*”. Direcțiunea asocierii băncilor, „*Solidaritatea*” a ținut în 17 crt. cea dintâi ședință după înregistrarea firmei, luând la cunoștință această înregistrare. Numărul băncilor, cari fac parte până acum din asociație, este de 72, iar părțile fundamentale subscrise fac împreună K 39,000. Se speră, că toate băncile vor intra în șirul membrilor cu părți fundamentale cât mai multe, pentru că „*Solidaritatea*” numai astfel își va putea implini frumoasa și folositoarea sa chemare. S’a votat un *Regulament pentru funcționari și altul pentru Secțiunile „Asociației”*. Mai departe s’au făcut pașii trebuincioși pentru publicarea pe viitor a „*Revistei Economice*” ca foaie a „*Solidarității*” cum și pentru publicarea *Anuarului* băncilor noastre. Asociația aceasta este un mijloc însemnat de întărire și asigurare a viitorului băncilor noastre, cum și de a pune la cale multe alte lucruri bune; de aceea, e neapărat trebuincios, să facă parte din această asociație toate băncile până la una.

Roada vinului în acest an în țara noastră a fost mai slabă decât mijlocie; vinul e mai bun decât în anul trecut și se vinde cel de rând cu K 36—50, iar cel mai bun cu K 60—80 hltr.

Distribuire de galițe. Ministerul de agricultură va distribui și în acest an galițe de soiuri mai nobile. Cererile se fac prin mijlocirea reuniunilor de agricultură. Este pus la cale și un fel de schimb al galițelor din diferite regiuni, care se poate face tot prin mijlocirea reuniunilor de agricultură.